

SIVISTYSPALVELUT

Toimialan kuvaus

Sivistyspalveluiden toimiala järjestää kuntalaisille kasvatukseen ja opetukseen sekä harrastamiseen, kulttuuriin ja hyvinvointiin liittyviä palveluja. Toimialan palvelualueita ovat varhaiskasvatuspalvelut, perusopetuspalvelut, nuorisopalvelut, Kylän Kattauksen ruokapalvelut sekä kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut.

Varhaiskasvatus, perusopetus, nuorisopalvelut sekä Kylän Kattauksen ruokapalvelut muodostavat kasvun ja oppimisen edistämisen kokonaisuuden. Kylän Kattauksen ruokapalvelujen palvelualue toimii nettoyksikkönä osana Kasvun ja oppimisen palvelujen määrärahaa. Kulttuuripalvelujen palvelualueeseen kuuluvat kirjasto-, kulttuuri- ja opistopalvelut, museot, kaupunginteatteri sekä Jyväskylän Sinfonia. Liikuntapalvelujen palvelualue koostuu liikuntapaikkojen, liikkumaan aktivoimisen sekä asiakaspalvelujen ja kehittämisen palveluyksiköistä. Kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut edistävät yhdessä kaupunkilaisten hyvinvointia.

Sivistyspalvelujen toimintaa ohjaa kaksi lautakuntaa; sivistyslautakunta sekä kulttuuri- ja liikuntalautakunta.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Taloudelliset tavoitteet

Kasvun ja oppimisen palvelut

1 000 euroa	TP 2025	TA/M2 2026	TA 2027	Muutos 2026 - 2027	
				euroa	%
Toimintatulot	28 673,7	29 089,2	29 315,7	226,5	0,8 %
Myyntitulot	19 228,5	19 340,3	19 566,8	226,5	1,2 %
Maksutulot	4 911,3	5 378,1	5 378,1	0,0	0,0 %
Tuet ja avustukset	2 973,2	2 878,8	2 878,8	0,0	0,0 %
Muut toimintatulot	1 560,7	1 492,0	1 492,0	0,0	0,0 %
Toimintamenot	290 644,7	306 006,6	307 603,9	1 597,3	0,5 %
Henkilöstömenot	159 354,8	165 537,9	169 298,2	3 760,3	2,3 %
Palvelujen ostot	61 913,2	70 888,5	69 230,0	-1 658,5	-2,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	6 770,9	7 492,6	7 291,6	-201,1	-2,7 %
Avustukset	5 852,5	5 616,9	4 966,9	-650,0	-11,6 %
Muut toimintamenot	56 753,3	56 470,8	56 817,4	346,6	0,6 %
Toimintakate (sitova taso)	-261 971,0	-276 917,4	-278 288,2	-1 370,8	0,5 %

Tiliryhmäkohtaiset tulojen ja menojen kohdennukset sekä tulojen ja menojen sitovuus käyttösuunnitelmiseen päätetään sivistyslautakunnan käyttösuunnitelmapäätöksellä 9.12.2026. Tiliryhmäkohtaisiin lukuihin tulee täsmennyksiä taloussuunnitteluprosessin edetessä ja eurovaikutuksen täsmentyessä.

Toiminnalliset tavoitteet

Kasvun ja oppimisen palvelut

Toiminnallinen tavoite	Toimin- nallinen mittari	Lähtötaso	Tavoite- taso	Palvelu- alue/vastuu- taho
Strategian kärki: Nuorten kaupunki				
Ennaltaehkäisevällä nuorisotyöllä tavoitetaan nuoria mahdollisimman laajasti eri alueilla ja eri toimintaympäristöissä.	Nuorisotyöli- siet kohtaa- mis- ja käyt- tökerrat en- naltaehkäi- sevässä nuoriso- työssä.	112 500	120 000	Nuorisopalve- luiden palvelu- alue
Kohdennetun nuorisotyön asiakkuudessa olevien nuorten määrä pysyy resurssien mukaisella ta- solla.	Vahvasti tu- ettujen, pal- veluihin oh- jattujen ja valmennuk- sessa ole- vien nuor- ten määrä kohdenne- tussa nuori- sotyössä.	1 060	1 060	Nuorisopalve- luiden palvelu- alue

Strategian kärki: Kasvatus- ja koulutuskaupunki				
Varhaiskasvatuksen toiminnanohjaus- ja viestintäjärjestelmän uudistaminen (eVaka- järjestelmän käyttöönotto)	Käyttöön- otto%	0 %	100 %	Varhaiskasva- tuspalvelut
Ryhmäkohtaiset tukimuodot toteutuvat tehok- kaasti ja laadukkaasti, jolloin lapsi- ja oppilaskoh- taisen tuen päätösten määrä ei kasva.	Esiopetuk- sessa ryh- mäkohtaiset tukimuodot on kirjattu ja arvioitu pe- dagogi- sessa suun- nitelmassa (PESU). Lapsikohtai- sen tuen pätösten määrä Perusope- tuksessa to- teutuu vä- hintään 0,122 / op- pilas / koulu ryhmäkoh- tainen tuki. Oppilaskoh- taisen tuen pätösten määrä	Pedagogi- seen suunni- telmaan kirja- tut ryhmä- kohtaiset tu- kimuodot ovat käy- tössä. Lapsi- kohtaista tu- kea saa 102 lasta. Lakisäätei- nen resur- sointi toteu- tuu. Oppilas- kohtaista tu- kea saa 991 oppilasta.	Lapsikoh- taisen tuen tarve py- syy en- nallaan tai vähe- nee. Oppilas- kohtaisen tuen tarve py- syy en- nallaan tai vähe- nee.	Varhaiskasva- tuksen ja pe- rusopetuksen palvelualueet

Yhtenäinen opinpolku (5–8-vuotiaat) laajenee kolmessa vaiheessa kaikkiin päiväkoteihin ja kouluihin.	Yhtenäinen opinpolku toteutuu muissakin yksiköissä kuin päiväkotikouluissa.	Yhtenäinen opinpolku toteutuu itseinäisissä päiväkotikouluissa.	Yhtenäinen opinpolku laajenee satelliittipäiväkotikouluihin.	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelualueet
Vahvistetaan lasten ja nuorten lukutaitoa lukutaito-ohjelman mukaisin tavoittein	Mittarit on määritetty lukutaito-ohjelmassa osiossa Arviointiperusteinen lukutaito.	Varhaiskasvatuksessa Lukutaito-ohjelmassa kirjattuja toimenpiteitä toteutetaan, mutta toimia ei ole systemaattisesti kirjattu ja arvioitu. Perusopetuksessa Lukuseula-mittauksen teknisen lukutaidon testissä tulokset vaihtelevat koulukohtaisesti.	Varhaiskasvatuksessa Lukutaito-ohjelmassa kirjatut toimenpiteet kirjataan, toteutetaan ja arvioidaan systemaattisesti. Perusopetuksessa Lukuseula-mittauksen teknisen lukutaidon testissä heikoimpaan viidenneksen kuuluvien oppilaiden määrä laskee 5 % niillä kouluilla, joilla määrä ylittää 30 %.	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelualueet
Ehkäistään koulupudokkuutta poissaolomallin mukaisesti ja systemaattisen seurannan avulla	Esiopetuksen poissaolojen määrä Luvattomien ja selvittämättömien	Esiopetuksessa poissaoloja seurataan ja niihin reagoidaan, mutta systemaattinen tiedonkeruu puuttuu. Perusopetuksessa 30.5.2026	Esiopetuksen poissaolot kirjataan ja tilastoidaan. Perusopetuksessa luvattomien	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelualueet

	koulupois- saolojen määrä Ilman pe- rusopetuk- sen päättö- todistusta jääneiden määrä	selvittämättö- miä poissa- oloja oli yh- teensä 17 485 tuntia.	ja selvit- tämättö- mien poissa- olojen määrä laskee 5 %. 2025 il- man pe- rusope- tuksen päättöto- distusta jäi 55 op- pilasta	
Kaikissa kasvun ja oppimisen palveluiden yksi- köissä toimii yhtenäinen, ennaltaehkäisevä ja no- peasti reagoiva kiusaamisen ehkäisyn toiminta- malli, joka vahvistaa lasten ja nuorten turvallisuus- den ja yhteisöön kuulumisen kokemusta.	Yksiköiden kirjaamat toimenpi- teet, joilla kiusaami- sen eh- käisyä kehi- tetään VHKS-mal- lin pohjalta	0 % yksi- köistä kirjan- nut kehittä- mistoimenpi- teen	100 % yksiköistä kirjannut kehittä- mistoimenpi- teen	Varhaiskasva- tuksen ja pe- rusopetuksen palvelualue
Mahdollisimman moni oppilas syö kouluaterian päivittäin	Lautaslas- kennan avulla saa- tava ruokai- lijamäärä, %	77,5 %	80 %	Kylän Kattaus

Poikkileikkaava teema: Kestävän arjen kaupunki

Ruokahävikin kokonaismäärän (lautas-, tarjoilu- ja keittiöhävikki) vähentäminen	Ruokahä- vikki, %	9 %	8,75 %	Kylän Kattaus
--	------------------------------	------------	---------------	----------------------

Määrärahan jakautuminen palvelualueittain

Kasvun ja oppimisen palvelut

1 000 euroa	TP 2025	TA/M2 2026	TA 2027	Muutos 2026 – 2027	
				euroa	%
Yhteiset palvelut ja hallinto	1 664,1	1 366,0	1 366,0	0,0	0,0 %
Varhaiskasvatus	4 207,7	4 360,1	4 360,1	0,0	0,0 %
Perusopetus	6 000,5	5 773,3	5 773,3	0,0	0,0 %
Nuorisopalvelut	1 418,1	1 715,4	1 715,4	0,0	0,0 %
Kylän Kattaus	15 383,4	15 874,4	16 100,9	226,5	1,4 %
Toimintatulot yhteensä	28 673,7	29 089,2	29 315,7	226,5	0,8 %
Yhteiset palvelut ja hallinto	7 689,0	8 057,9	7 819,4	-238,5	-3,0 %
Varhaiskasvatus	108 793,4	115 265,6	115 136,3	-129,3	-0,1 %
Perusopetus	150 906,7	158 553,2	159 995,6	1 442,5	0,9 %
Nuorisopalvelut	7 672,8	8 396,8	8 551,7	154,9	1,8 %
Kylän Kattaus	15 582,8	15 733,2	16 100,9	367,7	2,3 %
Toimintamenot yhteensä	290 644,7	306 006,6	307 603,9	1 597,3	0,5 %
Yhteiset palvelut ja hallinto	-6 024,9	-6 691,9	-6 453,4	238,5	-3,6 %
Varhaiskasvatus	-104 585,8	-110 905,5	-110 776,2	129,3	-0,1 %
Perusopetus	-144 906,2	-152 779,9	-154 222,3	-1 442,5	0,9 %
Nuorisopalvelut	-6 254,7	-6 681,4	-6 836,3	-154,9	2,3 %
Kylän Kattaus	-199,4	141,2	0,0	-141,2	-100,0 %
Toimintakate yhteensä	-261 971,0	-276 917,4	-278 288,2	-1 370,8	0,5 %

Toimialan yhteiset palvelut ja hallinto

Toiminnan kuvaus

Toimialan yhteisiin palveluihin ja hallintoon kuuluvat Kasvun ja oppimisen hallinnon yksikkö, sivistyslautakunnan kulut, koko määrärahalle yhteiset konsernihallinnon palvelut, toimialan keskitetty talousyksikkö sekä Kasvun ja oppimisen palveluohjaus- ja asiantuntijayksiköt. Kasvun ja oppimisen palvelujen hankkeita (pl. nuorisopalvelujen hankkeet) seurataan yhteisten palvelujen kokonaisuudessa.

Palveluohjauksen perustehtäviin kuuluvat varhaiskasvatuslain mukainen palveluohjaus, varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lasten sijoitus- ja palvelupäätökset, yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelien päätökset, perusopetuksen palveluohjaus ja kouluun ilmoittautumisen koordinointi, lakisääteinen yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajien hyväksyntä, perehdyttäminen, ohjaus, neuvonta ja valvonta.

Asiantuntijatiimi toimii päiväkotien ja koulujen kasvatusta ja opetustyön sekä hallinnon ja päätöksenteon valmistelun tukena. Tiimin asiantuntijuutta hyödynnetään myös kaupunkitasoisesti yli palvelualueiden. Tiimi vastaa kasvun ja oppimisen tuen suunnittelusta ja resurssoinnista. Tiimin vastuulla on opetussuunnitelmien mukaisen pedagogisen toiminnan kehittäminen ja arviointi, päiväkotikoulujen yhtenäisen toimintakulttuurin ja 5–8-vuotiaiden lasten yhtenäisen opinpolun kehittäminen. Tiimillä on kokonaisvastuu varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen hankkeista.

Sivistyksen toimialan keskitetty talousyksikkö toimii talouden ohjauksen, suunnittelun, sisäisen laskentatoimien sekä keskitettyjen osto- ja myyntilaskutuksen tehtävissä. Yksikkö tukee palvelualueiden johtoa talouden suunnittelussa, seurannassa ja päätöksenteossa, koordinoi ja kehittää toimialatasoisia talouden ydinprosesseja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä tukee henkilöstä talousjärjestelmien käytössä. Keskitetyn talousyksikön vastuisiin kuuluu mm. myös hallinnon, hankintojen, varautumisen ja riskienhallinnan koordinointi koko toimialalla.

Kasvun ja oppimisen palveluissa edistetään yhteistä työtä varhaiskasvatus-, perusopetus- ja nuorisopalveluissa. Tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu Kasvun ja oppimisen palveluiden kehittämisohjelmaan, joka on laadittu vuosille 2026–2029.

Toiminnan ja toimintaympäristön muutos edelliseen vuoteen verrattuna

Varhaiskasvatuksen palveluihin on perustettu määräaikainen palvelupäällikön virka ajalle 1.8.2026 – 31.7.2028. Palvelupäällikkö toimii kasvun ja oppimisen asiantuntijatiimin varhaiskasvatuksen asiantuntijoiden sekä palveluohjausyksikön esihenkilönä. Lisäksi tehtävään on siirretty aikaisemmasta kasvatusta ja opetuspäällikön tehtäväkuvasta varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen liittyvät kokonaisuudet, esimerkiksi tuen kokonaisuuden kehittäminen sekä varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien kehittäminen ja johtaminen.

Määrärahatason sisäisenä kohdennuksena toimialan turvallisuuden ja varautumisen kehittämiseen resursoidaan 0,4 henkilötyövuotta. Tehtävän pääpaino on uuden Hipposkeskuksen tila- ja asiakasturvallisuuden prosessit ja kouluttaminen. Resurssilla pyritään myös koordinoimaan, tukemaan ja kehittämään koko sivistyksen toimialan turvallisuus- ja varautumistyötä aiempaa suunnitelmallisemmin.

Kaupunkitasoisen talousjärjestelmän sekä kaupunkitasoisesti yhdenmukaistetun kassajärjestelmän uudistaminen ja käyttöönotto muuttavat taloushallinnon toimintatapoja, prosesseja ja tiedonhallintaa.

Toimintaympäristön muutos edellyttää henkilöstöltä uusien toimintatapojen ja järjestelmäosaamisen omaksumista sekä tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Talouden vakauttamisen 2027 toimenpiteet ja vaikutukset

Kasvun ja oppimisen palvelujen hallintoon keskitettyä kalustomäärärahaa pienennetään 20.000 eurolla. Määrärahaa on käytetty aiemmin kesken tilikauden tarvittuihin akuutteihin kalusto- ja laitehankintoihin varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen palvelualueilla. Akuutteihin kalusto- ja laitetarpeisiin käytetään jatkossa molempien palvelualueiden määrärahoihin varattuja täydennyskalustamisen määrärahoja, joita voidaan joutua priorisoimaan tilikauden aikana aiempaa tarkemmin.

Kasvun ja oppimisen palvelujen henkilöstön yhteistä koulutusmäärärahaa pienennetään 19.000 euroa osana talouden vakauttamistoimia. Henkilöstökoulutuksia toteutetaan aiempaa kohdennetummin ja ensisijaisesti toiminnan sekä toiminnan kehittämisen kannalta välttämättömiin osaamistarpeisiin. Ulkopuolisiin koulutuksiin osallistumista tai ulkopuolisten kouluttajien käyttämistä voidaan joutua rajaamaan, ja osa koulutuksista voidaan joutua korvaamaan sisäisillä tai verkossa toteutettavilla ratkaisuilla. Toimenpiteellä ei ole välittömiä vaikutuksia palvelujen saatavuuteen tai järjestämiseen, mutta pidemmällä aikavälillä se voi vähentää mahdollisuuksia henkilöstön osaamisen kehittämiseen sekä uusien toimintatapojen käyttöönottoon.

Varhaiskasvatus

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatusta ja esiopetusta järjestetään 37 kunnallisessa päiväkodissa, 13 päiväkotikoulussa ja 23 yksityisessä päiväkodissa. Esiopetusta järjestetään lisäksi kuuden (6) koulun tiloissa. Kunnallisia perhepäivähoitajia on 17 ja yksityisiä 47. Kuusi (6) kunnallista päiväkotia on avoinna klo 5.00–22.30 ja Tapiolan / Cygnaeuksen päiväkodissa järjestetään varhaiskasvatusta ympärivuorokautisesti ja viikonloppuisin. Siilinmaja on varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteinen ryhmä, jossa on erityistä tukea ja vaativaa hoitoa tarvitsevia lapsia ja oppilaita. Lisäksi kaupunki järjestää avointa varhaiskasvatustoimintaa osana varhaiskasvatuspalvelujen kokonaisuutta.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko uudistui vuonna 2026. Uusi Kivistön päiväkotialoitti toimintansa 1.8.2026, minkä yhteydessä Aittorinteen ja Tammirinteen päiväkotien toiminta päättyi. Tammirinteen päiväkodin toiminta siirtyi Halssilan päiväkotiin. Jyskän koulun peruskorjaus valmistui ja esiopetustoiminta käynnistyi koulun tiloissa elokuussa 2026. Lisäksi Onnimannin päiväkodista luovuttiin toukokuussa 2026. Palokunnanmäen päiväkodin toiminta päättyi toukokuussa 2026 ja rakennus siirrettiin määräaikaista kahdeksi vuodeksi Keljonkankaalle esiopetuksen käyttöön. Uusi Aapistien esiopetusyksikkö helpotti Keljonkankaan ja Kauramäen alueiden varhaiskasvatus- ja esiopetusjärjestelyihin. Priimuksen tiloissa Taulumäellä toiminut ryhmäperhepäivähoito päättyi toukokuussa 2026 ja Norolan päiväkodissa toiminta päättyi joulukuussa 2026.

Palveluverkko uudistuu edelleen vuonna 2027, jolloin Uuden Cygnaeuksen päiväkodin toiminta käynnistyy tammikuussa. Samalla Voionmaan ja Mäki-Matin päiväkodin toiminta päättyy, ja Tapiolan ympärivuorokautinen varhaiskasvatus siirtyy Cygnaeuksen päiväkotiin. Tapiolan päiväkotialoittaa toimintansa päiväaikaista varhaiskasvatustilana ilman jatkettua aukioloaika. Palveluverkon kehittäminen jatkuu myös tulevina vuosina. Uuden Kauramäen päiväkotikoulun on tarkoitus valmistua vuonna 2028.

Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelin arvoa korotettiin 1.8.2026 alkaen indeksitarkistuksella sekä tasokorotuksella. Varhaiskasvatuksen palvelusetelin lakimuutos astui voimaan 1.1.2026. Lain tavoitteena on lisätä perheiden valinnan mahdollisuutta lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisessä sekä arvioida palvelusetelin arvon kohtuullisuutta palvelun käyttäjien näkökulmasta. Lain mukaan perhe maksaa palvelusta ainoastaan omavastuusuuden eikä perheiltä saa periä muita varhaiskasvatusmaksuja. Jyväskylän yksityisen varhaiskasvatuksen sääntökirjaan määriteltiin hintakatto, jonka mukaan perheiltä perittävän laskennallista asiakasmaksua korkeampi omavastuusuus voi olla enintään 20 euroa.

Toiminnan painopistealueet

Jyväskylän kaupungissa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalveluiden yhteistä tulevaisuutta rakennetaan kasvun ja oppimisen kehittämisohjelman 2026–2029 tavoitteiden ja teemojen pohjalta. Kasvun ja oppimisen kehittämisohjelmasta on valittu toimintakaudelle 2026–2027 kolme keskeistä kehittämisen teema: 1) kiusaamisen ehkäisy, 2) kasvun ja oppimisen tuki sekä 3) lukutaidot ja digiosaaminen. Teemoihin liittyvien tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan yksikkökohtaisesti toimintakauden päätteeksi.

Lasten ja nuorten yhtenäistä kasvun- ja opinpolkua vahvistetaan tiiviissä yhteistyössä perusopetuksen ja nuorisopalveluiden kanssa. Yhteiset tavoitteet määritellään vuosille 2026–2029 laaditussa

kehittämisohjelmassa. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä tukee yhtenäisen opinpolun vuosikello, joka varmistaa tuen jatkumon nivelvaiheissa ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin siirryttäessä.

Vuonna 2025 toteutetun johtamisjärjestelmän uudistamisen toimeenpanoa tuetaan johtamisen kehittämällä. Syksyllä 2026 käynnistetty Uudistuva ja uudistava johtaminen -kokonaisuus jatkuu keväällä 2027. Kehittämistyön tavoitteena on vahvistaa johtamisosaamista, yhtenäisiä johtamiskäytäntöjä, johtotiimien yhteistyötä sekä yhteistä johtamiskulttuuria.

Varhaiskasvatuksen toiminnanohjaus- ja viestintäjärjestelmän uudistuksella tavoitellaan kustannustehokkaampaa, laadukkaampaa ja yhtenäisempää palvelutuotantoa. Uudistus mahdollistaa toimintatapojen yhtenäistämisen, manuaalisen työn vähentämisen, tiedon laadun parantamisen sekä järjestelmäkokonaisuuden tehokkaamman hallinnan. Samalla vahvistetaan käytettävyyttä, tietoturvaa, tietosuojaa ja tiedolla johtamisen edellytyksiä. Uudistus tukee Jyväskylän kaupunkistrategian tavoitteita hyödyntämällä digitalisaatiota palvelujen laadun, tuottavuuden ja kustannustehokkuuden parantamisessa. Kilpailutus valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä, käyttöönottoprojekti käynnistyy vuoden 2027 ensimmäisellä neljänneksellä ja eVaka-järjestelmä otetaan käyttöön elokuussa 2027.

Sairauspoissaolojen ja sijaistarpeen hallintaa, vuosilomajärjestelyjen suunnitelmallisuutta sekä palvelujen tarkoituksenmukaista mitoitusta koulujen loma-aikoina kehitetään edelleen. Tavoitteena on kehittää toimintamalli, jolla vähennetään tarpeettomia palveluvarauksia. Käyttämättä jäävät varaukset heikentävät toiminnan ennakoitavuutta, vaikeuttavat henkilöstöresurssien kustannustehokasta kohdentamista sekä lisäävät ruokahävikkiä ja muita tarpeettomia kustannuksia.

Varhaiskasvatuksen laadunarviointia toteutetaan monimenetelmäisesti kattaen henkilöstön, lapset ja perheet. Kansallisella laadunarviointijärjestelmä Valssilla toteutetaan varhaiskasvatuksen laadunarviointiprosesseja, joista saatavan tiedon pohjalta suunnitellaan ja kehitetään toimintaa.

Toiminnan ja toimintaympäristön muutos edelliseen vuoteen verrattuna

Vuonna 2027 varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön vaikuttavat edelleen syntyvyyden laskun jälkeinen väestökehitys, varhaiskasvatukseen osallistumisasteen kasvu, lasten ja perheiden palvelutarpeiden moninaistuminen sekä mahdolliset kotihoidon tukea koskevat lainsäädäntömuutokset. Hallitus on esittänyt kotihoidontuen ehtojen muuttamista siten, että oikeus tukeen edellyttäisi määrätyn asumisajan täyttymistä. Muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027. Uudistuksen tavoitteena on lisätä varhaiskasvatukseen osallistumista sekä kotoutumista ja työllistymistä.

Varhaiskasvatuksen uuden toiminnanohjaus- ja viestintäjärjestelmä eVakan käyttöönotto sekä digitaalisten toimintamallien kehittäminen edellyttävät muutoksia henkilöstön työprosesseihin ja vaikuttavat samalla perheiden asiointikäytäntöihin. Samanaikaisesti palvelusetelijärjestelmän muutokset ja palveluverkon uudistaminen edellyttävät toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista.

Kansainvälinen muuttoliike vaikuttaa yhä enemmän Jyväskylän väestökehitykseen. Vieraskielisten lasten määrä kasvaa edelleen, mikä lisää kieli- ja kulttuuritietoisuuden varhaiskasvatuksen tarvetta. S2-opetuksen, monikielisyyden tukemisen sekä huoltajayhteistyön merkitys korostuvat. Henkilöstöltä edellytetään entistä vahvempaa osaamista moninaisten perheiden kohtaamisessa sekä kulttuurisesti sensitiivisissä toimintatavoissa.

Varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä korostuu tarve entistä tarkemmalle palvelutarpeen ennakoinnille. Perheiden tekemien palveluvarausten ja toteutuneen osallistumisen vaihtelu vaikuttaa henkilöstön saatavuuden suunnitteluun, sijaisjärjestelyihin, loma-aikojen palvelujen mitoittamiseen sekä kustannusten hallintaan.

Esiopetusta koskevan oppimisen tuen lakiuudistuksen toimeenpano siirtyy vuonna 2027 vakiintuneeseen toimintavaiheeseen. Vuonna 2026 uudistettujen asiakirjojen (kasvun ja oppimisen kehittämisohjelma, varhaiskasvatussuunnitelma, esiopetuksen opetussuunnitelman) toimeenpanoa ja käytäntöjen yhdenmukaistamista jatketaan osana arjen pedagogista toimintaa.

Talouden vakauttamisen 2027 toimenpiteet ja vaikutukset

Varhaiskasvatuspalveluiden määräraha supistettiin vuoden 2025 tilinpäätösanalyysin pohjalta 2,2 miljoonaa euroa. Näiden säästötoimenpiteiden lisäksi varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstösuunnitelman pohjassa on aiempina talousarviovuosina päätetty, toistuva 0,8 miljoonaa euroa säästötoimenpiteitä.

Vuonna 2027 toteutetaan avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarkastelu ja palvelurakennetta uudistetaan. Tavoitteena on vähentää avoimen varhaiskasvatustoiminnan kustannuksia 167 000 euroa vuodelle 2027. Kumppanuussopimuksia tarkastellaan kaupunkitasoisesti vuonna 2027. Palveluostojen määrärahaa supistetaan toimintavuodelle 2027. Tavoitteena on 358 000 euron säästö. Säästötoimenpiteet jaetaan eri palveluostojen kesken yksiköiden kustannuspaikoille. Vuoden 2027 säästötoimenpiteet ovat haastavia.

Perusopetus

Toiminnan kuvaus

Jyväskylän kaupungin perusopetuspalveluihin kuuluvat kaikki kaupungin ylläpitämät perusopetusta tarjoavat koulut sekä iltapäivätoiminta. Opetusta järjestetään yhteensä 38 kouluyksikössä.

Vuoden 2026 lopussa kaupungin omissa peruskouluissa arvioidaan olevan noin 11 650 oppilasta. Kaikkiaan 7–15-vuotiaita arvioidaan olevan kaupungissa yhteensä 12 940. Oppilasennusteiden mukaan perusopetusikäisten määrä vähenee vuoteen 2030 mennessä lähes 900 lapsella. Oppilasmäärän kehitys ei kuitenkaan ole alueellisesti yhtenäistä, vaan muutokset vaihtelevat merkittävästi kaupunginosien välillä. Alakouluikäisten määrä on ollut laskeva jo usean vuoden ajan, ja määrän arvioidaan vähenevän vuoteen 2036 mennessä noin 530 lapsella nykyiseen verrattuna. Myös yläkouluikäisten määrän ennakoitaan vähenevän noin 770 lapsella vuoteen 2036 mennessä. Tämä kehitys vaikuttaa perusopetuksen palveluverkon, tilatarpeiden ja resurssien suunnitteluun tulevana vuosina.

Perusopetuksen valmistavan opetuksen oppilasmäärä on pysynyt korkealla tasolla, vaikka Jyväskylän seudun vastaanottokeskustoimintaa on supistettu. Sen sijaan opiskelu- ja työperäinen maahanmuutto on lisääntynyt merkittävästi. Oppilaskohtaista tukea saavien maahanmuuttotustaisten oppilaiden määrä on kasvanut merkittävästi; kotoutumislainsäädännön sekä kotoutumisen erityiskustannusten korvausperusteiden muutokset lisäävät epävarmuutta palvelujen rahoitukseen ja voivat kasvattaa kaupungin kustannusvastuuta.

Jyväskylässä perusopetus järjestetään laadukkaasti, turvallisesti ja innovatiivisesti. Toimintakulttuurit ovat kehittämisen painopisteenä. Lasten ja nuorten yhtenäistä kasvun- ja opinpolkua vahvistetaan tiiviissä yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja nuorisopalveluiden kanssa. Yhteiset tavoitteet määritellään vuosille 2026–2029 laaditussa kehittämisohjelmassa.

Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen yksikkö vastaa alle 17-vuotiaiden kotoutumiseen liittyvistä asioista kasvun ja oppimisen palveluissa. Yksikkö huolehtii myös esi- ja perusopetuksen valmistavan opetuksen järjestämisestä, eri kielten oppimäärien opetuksesta, yhteisten katsomusaineiden opetuksesta sekä koulujen kansainvälisyyskasvatuksen koordinoinnista.

Toiminnan painopistealueet

Jyväskylän kaupungissa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalveluiden yhteistä tulevaisuutta rakennetaan kasvun ja oppimisen kehittämisohjelman 2026–2029 tavoitteiden ja teemojen pohjalta.

Kasvun ja oppimisen kehittämisohjelmasta on valittu toimintakaudelle 2026–2027 kolme keskeistä kehittämisen teema: 1) kiusaamisen ehkäisy, 2) kasvun ja oppimisen tuki sekä 3) lukutaidot ja digiosaaminen. Teemoihin liittyvien tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan yksikkökohtaisesti toimintakauden päätteeksi.

Toimintaympäristön muutoksia ennakoitaan kehittämällä ja selkeyttämällä tuen rakenteita, prosesseja ja toimintatapoja kaupunkitasoisesti, alueellisesti ja yksikkökohtaisesti. Yksilöllisempää ja vahvempaa tukea tarjotaan esimerkiksi yhteisopettajuuden, joustavien ryhmittelyjen, pienryhmäopetuksen, konsultoinnin sekä erityisopetusosaamisen vahvistamisen avulla.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä tukee yhtenäisen opinpolun vuosikello, joka varmistaa tuen jatkumon nivelvaiheissa ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin siirryttäessä.

Järjestelmä- ja prosessiuudistuksia toteutetaan viiden kaupungin ja Tiera Oy:n yhteisessä DigiOne-hankkeessa. Sen tavoitteena on luoda kansallinen oppimisen palvelualusta ja ekosysteemi, joka korvaa vaiheittain nykyiset Primus-, Kurre- ja Wilma-järjestelmät. DigiOne on otettu käyttöön pilottikoulussa (Puistokadun päiväkotikoulu). Tavoitteena on laajentaa käyttöönotto koskemaan kaikki kouluja syksyyn 2027 mennessä. Käyttöönoton aikatauluun vaikuttavat kuitenkin vielä yhtenäiskoulujen tarvitsemien ominaisuuksien julkaisu sekä erityisesti uuden Inhouse -lain vaikutukset DigiOne palvelujen järjestämiseen, ylläpitoon ja tuotekehitykseen.

Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksessa noudatetaan kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen toimenpideohjelmaa vuosiksi 2025–2029, jossa on asetettu strategiset tavoitteet ja toimenpiteet kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen ja palveluiden järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Vuonna 2027 painotetaan lukutaidon kehittämistä sekä kansainvälisten oppilaiden koulupolkujen selkeyttämistä. Edellisten lisäksi jatketaan kotoutumisen tukemisen, kielellisesti tuetun opetuksen kehittämisen ja kansainvälisyyskasvatuksen lisäämisen kehittämistä.

Toiminnan ja toimintaympäristön muutos edelliseen vuoteen verrattuna

Perusopetuksen oppilasmäärä on kääntynyt laskuun, eikä kasvua ennusteta lähivuosille. Syntyvyyden väheneminen on keskeinen oppilasmäärään vaikuttava tekijä, vaikka muuttoliike voi paikallisesti muuttaa kehitystä.

Oppilasmäärän kehityksen seuranta on olennainen osa palveluverkon suunnittelua. Kaupunki päivittää vuosittain palveluverkkoselvityksen, jonka avulla muutoksia voidaan ennakoida ja niihin voidaan reagoida ennakoivasti. Oppilaaksiottoa koskeissa ratkaisuissa tehdään tiivistä yhteistyötä muiden paikallisten opetuksen järjestäjien kanssa. Jyväskylän Normaalikoulu toimii jatkossakin lähikouluna kaupungin alueella asuville oppilaille yhdessä kaupungin omien koulujen kanssa.

Oppimisen tuen lakiuudistuksen toimeenpano siirtyy vuonna 2027 vakiintuneeseen toimintavaiheeseen. Samalla jatketaan Kasvun ja oppimisen kehittämisohjelman toteuttamista, DigiOne –palvelukokonaisuuden käyttöönottoa sekä liikunnallisen elämäntavan edistämistä osana koulujen arkea. Vieraskielisten oppilaiden määrän kasvu lisää edelleen monikielisyyttä tukevien palveluiden tarvetta. Perusopetuksen palveluverkkoa ja resurssien kohdentamista kehitetään vastaamaan oppilasmäärässä ja palvelutarpeissa tapahtuvia muutoksia.

Jyväskylän normaalikoulun oppimisen tuen järjestämisen toimintamalli on vakiintunut kaupungin ja yliopiston välisen yhteistyösopimuksen pohjalta osaksi koulun perustoimintaa.

Perusopetuksen ja hyvinvointialueen yhteistyörakenteet kehittyvät edelleen. Vertti-toiminnan järjestämisen valtakunnalliset linjaukset ovat selkeytyneet.

Talouden vakauttamisen 2027 toimenpiteet ja vaikutukset

Perusopetuksen palvelualueen talousarvioon kohdistuu vuonna 2027 useita toiminnallisia muutoksia ja niistä aiheutuvia lisämäärärahatarpeita. Merkittävimmät lisäykset liittyvät oppimisen tuen lakiuudistuksen toimeenpanoon, Jyväskylän Normaalikoulun oppimisen tuen järjestelyihin, valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestämiseen sekä opettajien esimerkkiruokailun laajentamiseen. Näiden muutosten yhteenlaskettu kustannusvaikutus on noin 467 000 euroa.

Lisämäärärahatarpeita vähentää Tammirinteen koulun toiminnan päättyminen 1.8.2026 alkaen, jonka määrärahaa 20 000 euroa vähentävä vaikutus on huomioitu talousarvion valmistelussa.

Talousarvioesitys sisältää lisäksi Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian lukiotoiminnalle vuonna 2026 maksetun 650 000 euron suuruisen kaupungin tuen poistamisen vuodesta 2027 alkaen. Tuen poistumisen arvioidaan heikentävän mahdollisuuksia ylläpitää nykyisiä opetusryhmäkokoja sekä jär-

jestää opiskelijoiden tukipalveluita, valmentavia opintojaksoja ja muita vapaaehtoiseen lisärahoitukseen perustuvia toimintoja. Vaikutuksia kohdistuu myös S2-opetukseen, englanninkielisen lukiokoulutuksen toteuttamiseen sekä mahdollisuuksiin tarjota lukiopaikka Jyväskylään opintojen aikana muuttaville nuorille.

Perusopetuksen käyttötalouteen kohdistuu edellä kuvattujen muutosten jälkeen noin 1 085 000 euron tarve kohdentaa määrärahaa uudelleen. Tarve voidaan kuitenkin kattaa kokonaisuudessaan oppilasmäärän vähenemisestä aiheutuvilla säästöillä. Näiden toimenpiteiden yhteisvaikutuksena perusopetuksen vuoden 2027 talousarvio on mahdollista toteuttaa sille asetetun talousarviokehysten puitteissa.

Nuorisopalvelut

Toiminnan kuvaus

Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden tehtävä on suunnitella, kehittää ja tuottaa jyvaskyläläisille nuorille ja nuorille aikuisille palveluita, jotka tukevat heidän kasvuaan, osallisuuttaan ja itsenäistymistään. Tavoitteena on parantaa ja tukea nuorten hyvinvointia sekä kasvu- ja elinoloja yhdessä muiden toimijoiden sekä nuorten kanssa. Toiminta kohdentuu nuorisolain (2016) mukaisesti alle 29-vuotiaisiin nuoriin, joita Jyväskylässä on lähes 40 % asukasmäärästä.

Alueellinen nuorisotyö tarjoaa 13–18-vuotiaille nuorille ennaltaehkäisevää, mielekästä, nuorilähdistä ja monipuolisia kokemuksia tarjoavaa vapaa-aikaa turvallisissa ympäristöissä. Työ perustuu kahdeksaan nuorisotilaan, nuorisoverstaaseen sekä liikkuvan nuorisotyön yksikköön. Keskustassa sijaitsee kulttuurisen nuorisotyön keskus Veturitallit, jonka kohderyhmä ovat 13–29-vuotiaat nuoret. Lisäksi alueellinen nuorisotyö organisoii kadulle jalkautuvaa nuorisotyötä, digitaalista nuorisotyötä sekä nuorisopalveluiden loma-ajan toimintaa.

Kohdennetun nuorisotyön keskiössä on tuen tarpeessa olevien nuorten vahvempi yksilöllinen tukeminen, auttaminen ja palveluun ohjaus. Kohdennettua nuorisotyötä ovat etsivä nuorisotyö, erityisnuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa 15–28-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella ja ohjata heidät tarvittavien palveluiden piiriin. Erityisnuorisotyö vastaa Nuorten kohtaamispaikka Bostarin toiminnasta ja keskustan alueelle jalkautumisesta sekä osallistuu moniammatilliseen Ankkuri-ryhmään, jonka tehtävänä on nuorten tekemien rikosten ennaltaehkäisy. Nuorten työpajatoiminta tarjoaa valmennus-, ohjaus- ja opetuspalveluja 15–28-vuotiaille jyvaskyläläisille nuorille. Tavoitteena on tukea nuoren työ- ja toimintakykyä sekä vahvistaa nuorta opintoihin, työelämään tai kiinnittymään muihin häntä tukeviin palveluihin. Lisäksi yhteistyössä Gradian kanssa järjestetään opinnoissaan keskeyttämisen alla oleville nuorille Vivo-valmennusta.

Yhteiskunnallinen nuorisotyö tuottaa koko nuorisopalveluita läpileikkaavia, ennalta ehkäiseviä palveluita ja toimintaa, kuten koulunuorisotyötä, osallisuuskasvatusta (ml. Lasten parlamentti ja nuorisovaltuusto), sekä kansainvälistä toimintaa ja kestävä kehityksen teemoja. Koulunuorisotyö kohdentuu erityisesti yläkouluikäisiin nuoriin, muut toiminnot koskettavat kaikkia alle 29-vuotiaita jyvaskyläläisiä. Yhteiskunnallisten palveluiden kautta kulkevat myös Jyväskylän nuorisovastukset ja siellä on päävastuu järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Ennaltaehkäisevän nuorisotyön tärkein tavoite on tukea nuorten kasvua ja hyvinvointia sekä tarjota heille osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vaikuttamisen kokemuksia.

Nuorisopalvelut hallinnoivat poikkihallinnollisia toimintoja: Nuorten taloa, Ohjaamo Jyväskylää sekä SIB-toimintaa.

Toiminnan painopistealueet

Nuorisotyö näkyväksi nuorten kaupungissa

Nuorisopalveluiden toimintaa ohjaa Nuorisoplääni, jossa määritellään mm. nuorisopalveluiden visio ja palvelulupaukset. Nuorisoplääni on nuorisopalveluiden henkilöstön yhdessä laatima suunnitelma nuorisotyön toteuttamiseksi Jyväskylässä ja siinä on kuultu laajasti nuoria, sidosryhmiä ja kuntalaisia. Nuorisopalveluiden visio on ”Jyväskylä on hyvinvoivien nuorten kaupunki”. Tätä edistetään keskeyttämällä nuorten kohtaamiseen yhteisöllisen, yhteiskunnallisen ja kohdennetun nuorisotyön menetelmien.

Nuorisopläänin laatimisen yhteydessä toteutetuista nuorten, sidosryhmien ja kuntalaisten kuulemisista nousseita asioita tullaan painottamaan nuorisopalveluiden toiminnassa vuonna 2027. Nuorten tarpeita ja toiveita huomioidaan ja nuoria otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun. Valitettavasti edelleen myös vuonna 2027 osaan nuorisopalveluiden toiminnoista tulee vaikuttamaan talouden sopeuttamistoimina tehdyt tilaratkaisut. Nuorisopalvelut pyrkii mukauttamaan toimintaa haastavassa tilanteessa, jotta negatiiviset vaikutukset nuoriin tulisivat olemaan mahdollisimman vähäisiä. Toiminnan vaikuttavuutta seurataan kaikki palvelut kattavan palautejärjestelmän avulla ja nuorilta saatava palaute huomioidaan toiminnan kehittämisessä.

Nuorisopalveluiden toiminnan ja palveluiden markkinointia sekä viestintää tehostetaan edelleen vuonna 2027, erityisesti someviestinnän osalta.

Nuorisopalvelut tekee vuonna 2027 kansainvälistä nuorisotyötä omien Erasmus+- ja ESC-ohjelmien tavoitteiden ja suunnitelmien mukaisesti. Pääpaino kansainvälisessä nuorisotyössä on nuorisovaihdossa sekä nuorten lähettämisessä vapaaehtoistyöjaksoille Euroopan alueella.

Jyväskylässä on suhteellisesti paljon syrjäytymisvaarassa olevia eli ns. NEET-tilanteessa (ei työssä, koulutuksessa tai asepalveluksessa) olevia nuoria ja nuoria aikuisia. Nuorisopalvelut tuottaa useita toimintoja, jotka kohdentuvat erityisesti heikommassa asemassa olevien nuorten tukemiseksi, kuten etsivä nuorisotyö, erityisnuorisotyö, Nuorten talo, nuorten työpajatoiminta ja SIB-hanke. 2026 käynnistyneen Luotsi – rinnalla kulkijuus -hankkeen (ESR+) avulla pyritään paitsi tarjoamaan erityisen vahvaa rinnalla kulkevaa tukea heikossa asemassa oleville nuorille, mutta myös tekemään heikommassa asemassa olevien nuorten palveluprosesseja ja palveluaukkoja näkyviksi ja vaikuttamaan niihin.

Nuorten rikollisuuden ja väkivallan ehkäisyyn ja jalkautuvan nuorisotyön kehittämiseen vaikutetaan Väkivallaton nuoruus – nuorten katuväkivallan ennaltaehkäisyhankkeessa. Hanke päättyy syksyllä 2027, jonka jälkeen jalkautuvan nuorisotyön tiimin toiminta päättyy ja jalkautuva nuorisotyö vähenee merkittävästi. Toimenpiteitä kehitetään ja etsitään aktiivisesti uusia avauksia nuorisotyöllisen työotteen hyödyntämiseksi osana väkivallan ennalta ehkäisyä.

Nuorisopalvelut kehittää tulevana vuosina toimintoja, joilla vastataan kestävä kehityksen teemoihin ja pyritään vastaamaan nuorten ympäristöhuoliin ja –ahdistuksiin. Lisäksi nuorisopalveluiden kaikissa toiminnoissa huomioidaan ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sekä lisätään työntekijöiden valmiuksia ja osaamista.

Nuorten talon ja Ohjaamo Jyväskylän toiminnan kehittämistä jatketaan yhdessä Keski-Suomen hyvinvointialueen, työllisyyspalveluiden sekä laajemman verkoston kanssa.

Nuorisopalveluiden palveluverkkoa kehitetään ensimmäisen kerran osana kasvun ja oppimisen palveluverkkotyötä. Työ on käynnistynyt vuoden 2026 aikana. Nuorisopalveluiden näkökulmasta erityisiä tarpeita ovat kulttuurisen nuorisotyön, nuorten työpajatoiminnan sekä nuorisoteatteritoiminnan tilojen ja tarpeiden huomioiminen palveluverkkotyössä. Myös Nuorten talon tilat yhdessä Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa ovat vuoden 2027 aikana ratkaistava.

Toiminnan ja toimintaympäristön muutos edelliseen vuoteen verrattuna

Nuorisobarometrin (2025) mukaan nuorten kokemat paineet ovat lisääntyneet ja tyytyväisyys elämään laskenut vuodesta 2024. Nuoret kokevat paineita erityisesti työhön ja opintoihin liittyvistä asioista. Nuorten kokema epävarmuus ja turvattomuus ovat lisääntyneet. Nuoret suhtautuvat maailman

tulevaisuuteen pessimistisesti (Nuorisobarometri 2025). Tässä tilanteessa nuorisotyöllä on tärkeä rooli nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Nuorisotyön tulee tarjota turvallisia kohtaamispaikkoja, luotettavia aikuisia ja yhteisöllisyyttä sekä vahvistaa nuorten osallisuutta, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä luottamusta omiin mahdollisuuksiin ja tulevaisuuteen.

Heikommassa asemassa olevien nuorten tilanne on haastava Jyväskylässä. Viimeisimmän (2024) arvion mukaan syrjäytymisriskissä olevia nuoria on Jyväskylässä 15 prosenttia 15–28-vuotiaista eli 5 014 nuorta (nuorisotilastot.fi).

Lapsia, nuoria, perheitä ja nuoria aikuisia haastavat myös yleinen maailmantilanteen epävakaisuus ja heikko taloustilanne. Sosiaaliturvan muutosten negatiiviset vaikutukset (mm. ahdistuneisuuden lisääntyminen, taloudelliset vaikutukset, asunnottomuus, velkaantuminen, ruoka-avun tarpeet, maksuttomien vapaa-ajan palveluiden kysynnän lisääntyminen) näkyvät jo nuorisopalveluiden asiakkaissa ja heidän lähiverkostoissaan. Lisäksi koronaviruspandemian jäljiltä on vielä nuorten keskuudessa laajamittaista palveluvajetta mm. mielenterveyspalveluiden saatavuudessa. Vihapuheen ja rikollisuuden voimistuminen, radikalisoituminen ja erilaiset polarisoitumisen kehityssuunnat esimerkiksi taloudellisten mahdollisuuksien tai arvo- ja katsomuksellisten kysymysten suhteen on huomiotava myös nuorempien nuorten osalta.

Nuorten hyvinvoinnin haasteet ja monimutkaiset elämäntilanteet kuormittavat nuorisopalveluiden toimintaa. Lisäksi sekä asiakas- että työturvallisuusvaatimukset ovat kasvaneet. Resurssien tarve on kasvava.

Jyväskylän kaupunki luopui Matarankadun nuorten työpajatoiminnan tiloista kesällä 2025 osana talouden tasapainottamistoimia. Työpajatoiminta on jaettu kahteen toimipisteeseen: keskustan Veturitalleille ja Kuokkalassa sijaitsevaan Mutteriin. Myös tilapäisen henkilöstön määrärahat kohdennetun ja alueellisen nuorisotyön toiminta-alueilla vähenivät, mikä on aiheuttanut mm. tilojen akuutteja sulkuja henkilöstön poissa ollessa. Niukentuneilla resursseilla ja tilamuutoksilla on vaikutuksia toiminnan toteuttamiseen.

KEHA-keskus selvitystyössä (26.2.2026) on esitetty, että Ohjaamo-toimintaa tukeva monialaisten palvelujen tuki lakkautetaan. Lainsäädännön valmistelu on aloitettu ja tavoite on, että lakimuutos tulee voimaan 1.1.2027. Tulevan muutoksen myötä valtakunnallinen tuki Ohjaamo-toimintaan on päättymässä, eikä sen vaikutusta valtakunnalliseen Ohjaamotoimintaan ole vielä kaikelta osin tiedossa. Muutoksella on mahdollisesti vaikutuksia Ohjaamo-toimintaan ja sen painopisteisiin tulevaisuudessa. Jyväskylässä Ohjaamo toimii osana Nuorten taloa. Nuorten talon kehitetään edelleen ja siihen ovat sitoutuneet Jyväskylän kaupungin lisäksi Keski-Suomen hyvinvointialue sekä nykyinen Ohjaamo-verkosto.

TE2025-uudistus vaikuttaa edelleen myös nuorten työpajatoiminnan asiakkaiden tilanteisiin. Työkokeilun maksimipituuden lyhentymisen kuuteen kuukauteen ja kuntouttavan työtoiminnan päättymisen työpajalla vaikeuttavat edelleen nuorten osallistumista pajatoimintaan. Yhä useammalla pajatoimintaan hakeutuvalla nuorella on suuri tarve vahvistaa omaa elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä ennen työ- tai opiskeluelämäänsä suuntautumista. Nuorten työpajatoiminnasta käydään keskustelua valtakunnallisesti, mutta ratkaisuja tai muutosta tilanteeseen ei ole tullut.

Talouden vakauttamisen 2027 toimenpiteet ja vaikutukset

Nuorisopalveluiden talouteen kohdistuu 41 000 euron talouden vakauttamisen tarve, joka tässä vaiheessa ollaan kohdentamassa henkilöstökuluihin. Henkilöstökulujen vähentäminen voi vaikuttaa nuorille tarjottavaan palvelutasoon.

Avustukset ja sopimukset 2025–2027

Avustukset ja sopimukset 2025–2027

Nuorisopalvelut

(euroa)	TP	TA	TA	Muutos 2026–2027	
	2025	2026	2027	euroa	%
Nuorisotoiminnan avustukset ja sopimukset					
Nuorisotoiminnan avustukset	98 977	107 000	107 000	0	0,0 %
Kulttuuriyhdistys Väristys ry.	61 000	61 000	61 000	0	0,0 %
Avustukset ja sopimukset yhteensä	159 977	168 000	168 000	0	0,0 %

* Nuorisotoiminnan avustukset eivät sisällä nuorisovaltuuston jakamaa hankerahaa.

Kylän Kattaus

Toiminnan kuvaus

Jyväskylän kaupungin ruokapalvelu Kylän Kattauksen tehtävänä on tarjota hyvinvointia ja huolenpitoa arjessa asiakkaan lautaselle. Visiona on olla arvostettu, laadukas ja kustannustehokas hyvinvoinnin edistäjä sekä olla haluttu ja jatkuvasti kehittyvä ammattilaisten työyhteisö. Tätä Kylän Kattaus toteuttaa olemalla uudistuva, yhteistyöhaluinen ja luotettava ruokapalvelukumppani. Asiakkaiden hyvinvoinnista huolehditaan ohjaamalla terveelliseen ja monipuoliseen ruokavalioon. Kylän Kattaus tuottaa ruokapalvelua kaupungin sisäisille asiakkaille sekä tarjoaa ruokapalveluja suurtpahtumiin ja lasten ja nuorten leireille.

Tuotannon palveluysikkö valmistaa noin 17 000 lounasta päivässä Palokan ja Ristonmaan keskeisissä keittiöissä. Ruokapalvelujen palveluysikkö tuottaa ruokapalveluja 74 päiväkotiin ja kouluun. Päiväkodeissa tarjotaan aamupala, lounas ja välipala, vuoropäiväkodeissa myös päivällinen ja iltapala. Kouluissa tarjolla on päivittäin lounas ja Jälkkärin välipala. Lisäksi tarjolla on maksullista välipalaa. Palvelukeittiöverkko rakennetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkon mukaisesti. Hallinnon tukipalveluysikkö tuottaa tukipalveluja ruokapalvelujen palveluysikoille.

Toiminnan painopistealueet

Kylän Kattaus tukee lapsen ja nuoren kasvua ja oppimista tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta ja kouluruokailua. Tärkeimpänä tavoitteena on, että mahdollisimman moni oppilas syö kouluaterian päivittäin, tulee mielellään ruokailemaan ja on tyytyväinen ruuan laatuun ja palveluun. Koululounaalle osallistumista mitataan säännöllisesti lautaslaskennan avulla. Tavoitteena on, että vuonna 2027 oppilaiden kouluruokailuun osallistumisaste kasvaa 77,5 %:sta 80 %:iin. Syksyllä 2026 tehtävän/tehdyn selvityksen pohjalta laaditaan vuonna 2027 kouluruokailun kehittämissuunnitelma yhteistyössä perusopetuksen kanssa edistämään tätä tavoitetta.

Yhtenä painopisteenä on resurssiviisas ja eettinen toiminta. Kylän Kattaus järjestää ruokapalvelut järkevästi, luonnonvaroja ja energiaa resurssiviisaasti käyttäen, päästöjä vähentäen ja kiertotaloutta monipuolisesti edistäen. Ruokahävikin vähentäminen on keskeinen ruokapalvelun tavoite niin taloudelliselta kuin resurssiviisausnäkökulmasta. Hävikin vähentämistä jatketaan tarkentamalla elintarvike- ja palvelukeittiöiden ruokatilauksia sekä ympäristö- ja ruokakasvatuksen avulla. Aiemmin on mitattu lautashävikkiä, mutta jatkossa huomioidaan kokonaishävikki, joka sisältää lautas-, tarjoilu- ja keittiöhävikin. Tavoitteena on, että ruokahävikki vähenee 9 %:sta 8,75 %:iin vuonna 2027. Hävikin määrässä ei ole mahdollista päästä nollahävikkiin, mikä tarkoittaisi ruoan loppumista päiväkodeissa ja kouluissa. Maukkaissa ja ravitsemussuositusten mukaisissa aterioissa huomioidaan myös ilmastovaikutukset. Ruokalistan hiilijalanjälkeä vähennetään lisäämällä kasviksia, kalaa ja kasviproteiinia sekä vähentämällä eläinproteiinia. Lisäksi kehitetään uusia reseptejä, joilla on aikaisempaa pienempi hiilijalanjälki. Resurssiviisas Jyväskylä -ohjelman mukaisesti tavoitteita tarkennettiin siten, että ruokahävikkiä vähennetään 10 % ja ruokalistan hiilijalanjälkeä 7,5 % vuoteen 2030 mennessä.

Tavoitteena on, että ruokapalvelun henkilöstö on ammattitaitoista, työkykyistä ja motivoitunutta niin työhön kuin ammatilliseen kehittymiseen. Painopisteenä on etenkin pitkien sairauslomien vähentäminen, mitä tukee onnistunut henkilöstön sijoittelu, työn mitoitus ja tehtävänkuvat. Vaikeiden erityisruokavalioiden lisääntyminen ja henkilöstön osaamiseen liittyvät haasteet ovat lisänneet ohjauksen ja valvonnan tarvetta. Tähän tarpeeseen on vastattu rekrytoimalla Kylän Kattaukselle palveluohjaaja elokuusta 2026 alkaen. Perehdyttämistä ja sisäistä valvontaa jatketaan tehostetusti edelleen vuonna 2027.

Lasten määrän väheneminen vaikuttaa ruokapalvelun palvelutarpeeseen pitkällä aikavälillä. Työn määrä vähenee keittiössä pikkuhiljaa asiakasmäärän vähentyessä, mutta ruokapalvelua hoitamaan tarvitaan edelleen henkilöstöä. Kylän Kattaus on kilpailukykyinen ja kustannustehokas ja valitsee

sellaisia säästäviä ja taloudellisia tapoja toimia, jotka vähentävät kustannuksia laadun kärsimättä. Ruokapalveluhenkilöstön työtuntimäärää tarkastellaan jatkuvasti pyrkien kustannustehokkuuteen. Ruokapalvelun mitoitustyö valmistui syksyllä 2025, jonka jälkeen henkilöstön työtunteja on tasattu vastaamaan mitoituksen tuloksia. Tavoitteena on, että jokaisessa keittiössä on oikea määrä työntekijöitä oikeaan aikaan huomioiden mm. asiakasmäärä, erityisruokavaliot ja keittiön päivittäiset tehtävät. Tarkastelussa huomioidaan ruokapalvelun palvelutarve ja arvioidaan mahdollisuutta joustaviin työkuviin, esimerkiksi puhtauspalvelutyön lisäämistä tehtäviin, jotta henkilöstöä ei tarvitse osataikataa tai ruokapalvelutyötä osautkoistaa.

Toiminnan ja toimintaympäristön muutos edelliseen vuoteen verrattuna

Ruokapalvelulla on merkittävä rooli ilmastomuutoksen hillitsemisessä, jonka eteen on tehty jo vuosia pitkäjänteistä työtä mm. kasvisruoan lisäämisellä, ruokahävikin vähentämisellä ja ympäristöta-voitteiden huomioimisella elintarvikehankinnoissa.

Syntyvyys alenee Suomessa. Vuonna 2030 Suomessa on 80 000 ja Jyväskylässä 2800 lasta vähemmän kuin tällä hetkellä. Lasten määrän väheneminen vaikuttaa niin varhaiskasvatukseen kuin perusopetukseen ja sitä kautta myös päiväkot- ja kouluruokaa tarjoaviin palveluntuottajiin. Tällä hetkellä Kylän Kattaus tuottaa noin 17 000 lounasta päivittäin. Mikäli syntyvyys laskee ennusteiden mukaisesti, vaikuttaa asiakasmäärän väheneminen ruokapalvelun sisäisiin tuloihin. Tämä on huomioitava toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

Turvaruoka on terveydellisin perustein myönnettävä erityisruokavalio koulu- ja päiväkotiruokailussa lapsille, joilla on vakavia syömisen haasteita ja jotka eivät pysty syömään tavallista tarjolla olevaa ruokaa. Viime vuosina turvaruokien määrän huomattava kasvu lisää kustannuksia, kasvattaa työ- määrää palvelukeittiöissä ja vaatii tiiviimpää yhteistyötä tilaajan kanssa. Vuonna 2027 jatketaan turvaruokaohjeistuksen tarkastelua yhteistyössä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa tavoitteena hillitä turvaruokien hallitsematonta kasvua.

Vaikka syntyvyys laskee, vieraskielisten lasten ja työntekijöiden osuus kasvaa. Kylän Kattaus on monikulttuurinen työyhteisö, ja vieraskielisten työntekijöiden osuus tulee lisääntymään johtuen myös ruokapalvelualaa vaivaavasta ajoittaisesta työvoimapulasta. Monikulttuurisuus on huomioitava en- tistä paremmin ruokapalvelun asiakaspalvelu- ja esihenkilötyössä. Kylän Kattaus osallistuu mahdol- lisuuksien mukaan erilaisiin kehityshankkeisiin, joissa kehitetään kielitietoista rekrytointia, perehdy- tystä ja työyhteisön monimuotoisuutta. Hankkeista saatuja oppeja hyödynnetään ja otetaan osaksi toimintatapaa.

Lasten ja nuorten osallisuus on tärkeää, jotta he pääsevät vaikuttamaan itseään koskevien palvelu- jen toteuttamiseen kaikissa ikävaiheissa. Ruokapalvelun asiakkaille järjestetään säännöllisesti, erik- seen sopien asiakastytytyväisyyskyselyitä. Alakouluikäisten Lasten Parlamentin Makuraati kokoon- tuu vuosittain keskustelemaan ruokapalvelun edustajien kanssa kouluruokaan ja -ruokailuun liitty- vistä asioista ja valitsemaan uuden ruokalajin seuraavan lukuvuoden ruokalistalle. Yläkouluikäisille vastaavaa vaikuttamisen kanavaa ei ole. Kouluterveyskyselyissä nousee esiin, että erityisesti ylä- kouluikäiset eivät syö koululounasta päivittäin. Lisäämällä yhteistyötä perusopetuksen kanssa tulisi selvittää mahdollisuus yläkouluikäisille Makuraati-tyyppiseen toimintaan, jotta myös he pääsevät vai- kuttamaan kouluruokaan, mikä lisää koululounaan päivittäistä syömistä, edistää oppimista ja hyvin- vointia.

Euroopassa ja maailmassa tapahtuvien muutosten vuoksi varautumisen valmiusastetta on nostettu Suomessa ja Jyväskylän kaupungissa. Kaupungin varautumisen myötä jatkuvuudenhallinta ja tur- vallisuuustyö nousee painopisteeksi myös ruokapalveluissa. Edellä mainituista syistä johtuva elintar- vikekustannusten nousuriski on edelleen merkittävä taloudellinen epävarmuustekijä. Ateriahintojen on vastattava nousseita elintarvike- ja muita kustannuksia. Tavoitteena on varmistaa, että palvelu toimii omakustannusperiaatteella, ja kustannusrakenne vastaa todellisia menoja.

Talouden vakauttamisen 2027 toimenpiteet ja vaikutukset

Kylän Kattauksen vuoden 2027 talousarvioesitykseen sisältyy talouden vakauttamistoimenpiteitä, joilla vastataan asetettuun säästötavoitteeseen palvelujen keskeinen sisältö turvaten. Toimenpiteet kohdistuvat toimintatapojen tehostamiseen, hankintojen vähentämiseen sekä palvelujen järjestämistapojen tarkasteluun.

Keskeiset toimenpiteet ovat varhaiskasvatuksen ulkoisten ruokapalveluostojen, toimistopalveluiden ja postitus- ja kuriiripalvelujen käytön vähentäminen, puhdistusaine- ja tarvikehankintojen sekä koneiden ja laitteiden vuokraostojen vähentäminen. Toimenpiteiden yhteisvaikutus on 77 000 euroa. Vaikutusten ennakkoarvioinnin perusteella toimenpiteiden arvioidaan aiheuttavan pääosin vähäisiä vaikutuksia kuntalaisille tuotettaviin palveluihin. Vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti sisäisiin toimintaprosesseihin ja resurssien käyttöön. Toimenpiteiden toteutumista seurataan osana talousarvion toteuman seurantaan, ja mahdollisiin palvelutuotantoon kohdistuviin vaikutuksiin reagoidaan tarvittaessa toimintaa kehittämällä.

Irtaimen käyttöomaisuuden investoinnit

Kasvun ja oppimisen palvelut, irtaimen käyttöomaisuuden hankinnat

1 000 euroa	TA 2027
ICT-investoinnit	300,0
Perusopetuksen, erityisesti opetustilojen TVT- ja AV-laitteiden päivittäminen	200,0
Varhaiskasvatuksen AV- ja TVT-laitteiden päivittäminen	50,0
Perusopetuksen salitekniikan AV-laitteympäristön parannusta vaativat kouluhankkeet	50,0
Varhaiskasvatus	0,0
Perusopetus	40,0
Keltinmäen koulun käsityöluokkien laite- ja kalustehankinnat	40,0
Nuorisopalvelut	0,0
Kylän kattaus	62,0
Keskuskeittiön ruoankuljetusvaunujen korvaavat hankinnat	42,0
Lattianhoitokoneet keittiötiloihin	20,0
Irtaimen käyttöomaisuuden hankinnat yhteensä	402,0